

ih reform. Osnovati je treba čim večje število učiteljskih in strokovnih šol, zlasti za poljedelstvo, obrt in trgovino. Nujno potrebno je, da se podržavijo vse šole. — K temu poročilu pripominjamo, da od dr. Korošca napovedane reforme že vsebuje naš načrt, ki smo ga izdali v znani brošuri. Ako tudi drugi politiki soglašajo z nami, potem pridejo našemu šolstvu kmalu boljši časi. Omenjamo še, da smo Zavezin načrt novega šolskega zakona takoj ob izidu poslali v Belgrad Državnemu veču.

— **Rudarska šola za izobrazbo paznikov.** Deželna vlada je sedež rudarske šole za izobrazbo paznikov premestila iz Ljubljane v Celje.

— **Hrvatska duhovščina v Zvezi javnih nameščenecv.** Zagrebški »Obzor« poroča, da so se hrvatski župniki in kaplani obrnili na Zvezo javnih nameščenecv s prošnjo, da jih sprejme kot člane. Svoj korak utemeljujejo s tem, da bodo ob agrarni reformi izgubili posestva in bodo poslej plačevani kakor vsi drugi javni nameščenici.

— **Dijaki za tehniko v Zagrebu.** Zagrebški vseučiliščniki so začeli veliko akcijo za otvoritev tehnike v Zagrebu. Osnovni odbor za tehniko. Ta nabira podpise dijakov in častnikov, ki se žele vpisati na tehniko. Stanje naših slušateljev na tehnikah v Pragi, na Dunaju in v Gradcu — kolikor so jih sploh sprejeli — je zaradi draginje obupno. Mnogo tehnikov sploh ne more nadaljevati že začeti študij.

— **Celibat učitelja na Češkem.** Češka vlada pripravlja zakonski načrt za odpravo celibata učitelja, ker so vsi merodajni faktorji za odpravo. Rešiti je treba le še vprašanje o pravicah otrok po umrlih poročenih učiteljih, kakor sploh vprašanje o pravnem stališču omoženih učiteljev, posebno tudi vprašanje o substituciji v dobi materinstva.

— **Ernest Denis češkemu vseučilišču.** Znani francoski znanstvenik vseučiliški profesor Ernest Denis je poslal praški univerzi pismo, ki v njem izraža željo, da bi se med Francozi in Čehi vzpostavili čim najtesnejši stiki, zlasti na znanstvenem polju. V to svrhu predlaga, da bi se vseučiliški profesorji med Prago in Parizom zamenjavali in da bi izdajali znanstvene mesečnike in druge publikacije.

— **Olomuc in Brno.** Občinski svet v Olomucu je ugovarjal proti temu, da naj Brno dobi pet visokih šol, dočim so Olomuc popolnoma prezrli. Olomuc naglašja, da se najodločnejše zavaruje proti takemu kulturnemu centralizmu.

— **»Medjimurske Novine« v Čakovcu.** »Medjimurske Novine« imajo sedaj 2000 naročnikov, kar je lep uspeh za list, ki je začel izhajati na bivšem madžarskem teritoriju. Uredništvo je prevzel dr. Čalkovec, ravnatelj učiteljskega v Čakovcu, upravo pa Pavel Lesjak, sedaj gimnazijski ravnatelj v Zagrebu.

— **Delo madžarskih komunistov.** Ljubljanski dopisni urad poroča iz Budimpešte z dne 30. marca: Ljudsko poverljivo propagando potom ljudskega izobraževanja. Ustanovili bodo posebne šole, kjer bodo vzgajali komunistične agitatorje. Vse vseučiliške dijake so pozvali, naj po vseh svojih močeh podpirajo to propagando, ako se le morejo temu delu posvetiti z notranjim prepričanjem. — Republika svetov smatra pouk kot naravno nalogo države in prevzame temu primerno vse ne-državne vzgojevalne zavode v upravo republike svetov.

— **Na Ogrskem so odpravili iz šol veronauk.** Iz Budimpešte poročajo z dne 27. marca: Komisar za javni pouk v glavnem mestu je izdal danes naredbo, da se mora ustaviti na vseh šolah veronauk. Namesto veronauka naj se razlagajo današnje družabne razmere in predmeti splošnega znanja.

— **Za pobjanje analfabetizma v Bosni-Hercegovini** priporoča mostarska »Narodna Sloboda«, naj se v to svrhu izšolajo invalidi, ki naj potem po vaseh vodijo tečaje za analfabete. Podrejeni naj bi bili ti ljudski učitelji učitelju na najbližji ljudski šoli.

— **Boljševiki širijo kulturo.** Dne 20. marca se je sestala v Moskvi splošna konferenca ruskih organizacij za razširjanje kulture med proletarijatom. Konferenca se deli na oddelke za gledališče, glasbo, upodabljanje, umetnost, literaturo in za ustanavljanje klubov.

— **Italijani zapirajo v Dalmaciji šole.** Admiral Millo je ukazal v Šibeniku za preeti realno gimnazijo in dekliško meščansko šolo, to pa zato, ker je tamošnje učitelstvo odklonilo nadzorstvo nekega italijanskega profesorja, ki nima za nadzorniško službo nobenega naslova.

— **Organizacija pravoslavne duhovščine.** Društvo pravoslavne duhovnikov v Srbiji je razširilo svoj delokrog tudi na ostale pokrajine kraljevine SHS in pri-

vzelo v glavni odbor zastopnike iz Vojvodine, Crne gore ter Bosne-Hercegovine. Na seji dne 25. marca je glavni odbor sklenil, naj vlada in episkopat ne rešita nobenega duhovniškega ali cerkvenega vprašanja, ne da bi prej zaslišala duhovščino, zastopane v glavnem odboru svečeniškega društva.

Polemika.

Srbohrvaščina.

V 11. številu objavlja »Učit. Tov.« članek o uvedbi srbohrvaščine v naših nar. šolah in obravnava tri točke.

Mislil, da ni nikogar, ki bi imel pomisleke zaradi prvega vprašanja, namreč: Ali sodi srbohrvaščina v ljudsko šolo? Tukaj ponavljamo tozadevno trditve: srb.-hrv. sodi v vsako šolo, bodisi enorazrednico ali šestrazrednico! — Sploh se ne morem dovolj načuditi ozkosrčni odredbi našega viš. šol. sveta, ki uvaja srb.-hrv. šole v najvišjem razredu na šestrazrednicah. In še tu naj otroke le nekoliko seznanjamo s srb.-hrv. Če pomislimo, da je naša »ljuba« Avstrija zahtevala nemški pouk na 4razrednicah in večrazrednicah že od 3. šolskega leta dalje, se nehote vprašujemo, odkod ta skopost pri odmeri učnih ur za srb.-hrv.? No, opravičujemo jo s razmerami, ki so prišle tako hitro — in upajmo, da poplajšanje kmalu pride.

Pri 2. točki — kaj je učni smoter pouka v srb.-hrv. v slovenskih narodnih šolah? — se omejuje tovariš člankar na čitanje in razumevanje srbohrvaške pisane knjige v latinici in na višje organiziranih šolah eventualno na pisanje in čitanje pisane cirilice. Govorjenje srb.-hrv. pa bodi prepuščeno višjim narodnim in srednji šolam, dočim se mi zadovoljujemo z razumevanjem.

Naj podam k temu zadnjemu stavku nekaj misli.

Ako pogledamo moderne učne metode za priučitev tujih jezikov, vidimo, da prično takoj, ali vsaj prav kmalu z govorjenjem. Toda pojdemo zopet malo nazaj k blagopokojni nemščini, ki smo jo še nedavno poučevali takorekoč en gros. Ali smo se smeli pri tem pouku zadovoljevati z znanjem v čitanju, pisanju in razumevanju? Načelo je bilo — govoriti in govoriti! Le tako, da urimo vzporedno uho in jezik, nam je pričakovati resničnih uspehov. Treba je besedni zaklad, ki smo si ga prisvojili pri čitanju in pisanju, tudi praktično uporabiti, in to je govorjenje. Če tega ne storimo, smo zopet pri onem suhoparnem in dolgočasnem čitanju in prevajanju, ki je brez vsake prave vrednosti in kar tudi otrok pri svojem izvrstnem spominu kaj rad pozabi. Govorjenje je živ jezik, je zveza misli s organom. Toda pri vsem tem sem mislil na pouk v nemščini, ki je nam popolnoma tuj jezik. No, in srbohrvaščina? Ali se bomo tu kretali res v skromnih mejah čitanja, pisanja in razumevanja? Ne smemo in tudi ni treba. Razlika med slovenščino in srbohrvaščino vendar ni tako velika. Da se uho le malo privadi naglasu besed — ovire in težave govorjenja bodo kmalu prekoračene.

Kaj bodi torej učni smoter pouka v srb.-hrv.? Težko je to izreči že danes, ko nimamo še nikake šolske prakse v tem oziru. Mislil pa, da ni preveč, ako bo učenec usposobljen v čitanju s razumevanjem in pisanju in v govorjenju najnujnejših, vsakdanjih pogovorov.

Kaj naj obsegajo te govorne vaje? Predvsem stvari, ki se tičejo učenca samega, potem pride na vrsto šola, dom, domače življenje, selo, trg, mesto in še marsikaj, kar je s tem v zvezi. To je obris v splošnem; ne vemo pa tudi, kako bo urejena učna knjiga. Ali je potrebno, da bodo te urejene po zgledu nemških vadnic? Ne! — Urejene naj bodo po vzoru naših čitank s kratkim slovniskim dodatkom. Mogoče zahtevam preveč. Ne-previdno bi bilo, če bi takoj v začetku preveč zahtevali in pričakovali, toda imejmo vedno pred očmi, da je srb.-hrv. takorekoč naš jezik. Upanje imam, da bodo uspehi lepi in dobri.

Vprašanje je, bo-li učitelstvo kos tej zadači brez primerne izobrazbe? Mogoče. Menim pa, da učitelju ne bo škodoval tečaj v srb.-hrv. posebno ako ni imel prilike občevati v tem jeziku in še manj onemu, ki dosedaj še ni imel v roki niti ene hrvatske knjige.

Končno naj še pripomnim, da se mi zdi premalo, ako pričnemo s tem poukom šele v 6. šol. letu, in mislim, da bi šlo tudi že od 4. šol. leta dalje. —k.

Iz Jugoslavije.

— **Kaj je z meščanskimi šolami v Ljubljani?** Mestni šolski svet in občinski svet ljubljanski sta že pred dobrim mesecem sklenila, da se ustanovita v Ljubljani, oziroma v Spodnji Šiški po dve meščanski

šoli: ena za dečke in ena za deklice v mestu, ena za dečke in ena za deklice v Spodnji Šiški. O teh sklepih smo svoječasno obširno poročali. Kolikor vemo, je vse prebivalstvo z radostjo in zadoščenjem pozdravilo ta dva sklepa, posebno Šišenci so veseli te silno važne in nujno potrebne kulturne pridobitve. Brez ozira na splošno korist in potrebo naroda, ki nedolžno rabi takih šol bodočnosti, je v resnici že skrajni čas, da se iznebi Ljubljana kulturnega madeža, da je še danes edino glavno mesto v vsej kulturni Evropi, ki je brez javne meščanske šole. Že pokojni nadzornik Levec se je na vso moč trudil, da bi ustanovil v Ljubljani take šole. Kolikor pa niso njegovega plemenitega prizadevanja ubijale umazane političke prilike žalostne preteklosti, toliko so zavirajoč stali ob tem neresenem vprašanju nasledniki Levčevi, ki so s prekrizanimi rokami malomarno, brezbrizno in pustolovsko zijali, kako se Ljubljana potaplja v kulturno sramoto in kako sami sebi podpisujejo izpničevalo duševne upožitosti in zaplotniškega kulturnega obzorja. Seveda: diletantizem, garniran s političkim priganjstvom, s puhlim gizdalinstvom in z neodpustno brezvestnostjo, razčepčen na vodilnih mestih, ni bil, ni in ne bo nikoli nič prida! Zdi se nam, da tak diletantizem tudi sedaj cepi dlako ali pa nastavlja kebluco ptičjemu vimenu, prešerno čepeč na imenovanih sklepih! Teh sklepov ni od nikoder na beli dan! Kolikor vemo, jih na poverjeništvu težko čakajo, da vsaj dobe učno osebje, ki se mora vendar nemudoma poprijeti dela, ako hočemo s šolami jeseni začeti. Sicer se začetek zopet odmakne za eno leto, in meščanske šole ljubljanske ostanejo lepo — na papirju! Prosimo gospoda župana dr. Tavčarja, naj se z vso resnostjo in strogostjo zavzame za izvršitev sklepov! Ker je smoter postavljen, je treba hitro delati, da pridemo do njega!

— **Kaj se godi na ljubljanskem učiteljsku?** Profesor Adolf Robida ima svoje službeno mesto na realni gimnaziji v Ljubljani. Ker pa je zapleten v grdo denunciacijsko afero, so rekli njegovi tovariši, da s takim mozem nečjejo sedeti za isto mizo. Kam torej z Robido? Kam neki? Na učiteljsku! In res! Prof. Robida poučuje sedaj na ljubljanskem učiteljsku! Robida naj vzgaja značaje! Robida naj vzgaja bodoče učitelje in učiteljice našega naroda — on, ki so o njem govorili na zadnji seji višjega šolskega sveta, da je denunciral svojega stanovskega tovariša prof. dr. Lokarja — on, ki je zaradi te denunciacije v disciplinarni preiskavi! Ali ni škandal, da pride mož, ki ga drugod ne marajo, na ljubljansko učiteljsku? Kakšen ugled pa naj ima tak pedagog pri kandidatih učiteljskega stanu? Ali je učiteljski zbor ljubljanskega učiteljskega — pribežališča grešnikov? Čudimo se, da mladina gleda in posluša takega moža; čudimo se, da ima tak mož mesto med vse časti vrednimi stanovskimi tovariši! Vprašamo g. ravnatelja Doklerja in g. poverjenika dr. Verstovška, ali si na ta način predstavljata — reformo učiteljskega? Napravite red! Nikakor ne moremo trpeti, da bi naši bodoči tovariši izšli iz takih rok! Javno in najodločnejše proti temu protestujemo! Se enkrat: napravite red! Sicer bomo primorani, da naša organizacija stori vse korake, ki naj preprečijo nadaljnje oskrnjevanje ljubljanskega učiteljskega!

— **Darila za Učiteljski konvikt.** Tov. Anton Gnus iz Dola pri Hrastrniku 10 K. Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani 100 K. Hvala!

— **Botaniški vrt v Ljubljani.** Deželna vlada je uporabo in upravo botaniškega vrta, ki je prešel v državno last, izročila poverjeništvu za uk in bogočastje.

— **Kolportaža.** Načeloma je deželna vlada sklenila, da se mladostnih oseb pred dovršenim 14. letom ne sme uporabljati pri razpečevanju tiskovnih proizvodov na javnih prostorih (izvajanje proste kolportaje), ker je to delo zdravju škodljivo in brani izpolnjevanje zakonite šolske obveznosti. Obrtniki, ki bi zanemarjali določila te odredbe, se bodo kaznovali po obrtnem redu. Tozadevna odredba deželne vlade izide v najkrajšem času.

— **Osebnosti.** Višji šolski svet je imenoval Franca Ramšaka, začasnega učitelja na deški petrazrednici v ptujski okolici, za stalnega učitelja istotam. — Višji šolski svet je dodelil Marijo Torellijevo začasno na dekliško šolo v Velikovu v službovanje. — Višji šolski svet je imenoval za stalno učiteljico v Cirkovcah Ljudmilo Bračičevo, učiteljico v St. Vidu pri Planini. — Višji šolski svet je odpustil iz službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Avgusto Remschnigg, učiteljico ročnih del na dekliški meščanski šoli v Celju.

— **Slovenska trgovska šola v Ljubljani.** Profesor na trgovski šoli v Plznu Rudolf Andrejčič se prevzame v državno službo v provizorični lastnosti v IX. čl.

novnem razredu in dodeli slovenski trgovski šoli v Ljubljani. — Franc Fabinc, namestni učitelj na tej šoli, je imenovan za vadniškega učitelja na vadnici moškega učiteljskega v Ljubljani.

— **O celjskem meščanskem in ljudskem šolstvu** razpravlja v sobotnem »Slovenskem Narodu« Ivan Prekovešek, ki pravi, da je temeljnih razredov slovenske deške šole pet, število učencev znaša 264, pet dekliških slovenskih razredov obiskuje danes 292 deklic; torej skupno 556 otrok slovenske narodnosti. — Nemške vzporednice (4 deški in 4 dekliški razredi) obiskuje 159 dečkov in 123 deklic; skupno 282 otrok nemške narodnosti ali — pravilneje izraženo — otrok, katerih starši so zares Nemci ali pa so nemškega mišljenja, ter so svoje otroke tudi temu dosledno že od najmlajših let vzgajali. Na povsem enak način se je izvršil preustroj meščanskih šol v Celju. Imamo temeljne slovenske razrede, po tri deške in tri dekliške z nemškimi deškimi in dekliškimi vzporednicami. Slovenske razrede obiskuje 70 učencev, dekliške razrede 94 učenek; torej skupno 164, nemške paralele pa štejejo 49 učencev in 87 učenek; skupno 136 otrok. Ravnateljstvu obeh meščanskih šol in vodstvu obeh ljudskih šol kakor vsemu učnemu osebju gre vse priznanje za stvarno in redno razvrstitev otrok in za odgovornost in ne lahko delo, ki ga mora vsi v razredih s takim materialom. — Iz navedenih števil je razvidno, da so v celjskih šolah kvari 720 slovenskih otrok. Velike šolske palače, ki jih je postavilo pomembno Celje, da bi v njih ubijalo slovenski narod, so prešle s preobratom v našo last, niso prazne in mrtve, danes služijo svojemu pravemu namenu, narodni vzgoji mladine. Brez odloga bo treba v šolskem vprašanju iti dalje. Danes primanjkuje še najpotrebnejših, učnih knjig, učil, modernih knjižnic, ki si brez njih pravega uspevanja šole niti misliti ne moremo. Važno je tudi vprašanje združitve ali kooperacije okoliške in mestne šolske občine. Želeli bi bilo, da v tem pogledu izgine ona premišljena počasnost, s katero se je pol generacije v Celju in v okolici iz naše strani delala šolska politika. Tudi danes nam treba v šolstvu napredovanja, ne iz strahu pred pomembjevanjem, ampak iz globoke zavesti kulturnega naroda, da je dolžan svoji mladini vse.

— **Sadite za spomin lipo — drevo svobode!** V »Slovenskem Narodu« beremo: Lipa je bila od pradednih časov nam Slovanom sveto drevo. Prepričan sem, da je tudi našemu občinstvu to krasno drevo nad vse ljubo, zato pravim: Sadite lipo povsod, kjer je za nje ugodna zemlja! Podajam tukaj nekaj praktičnih nasvetov. V prvi vrsti je treba vedeti, da more to drevo, ki naj bo še poznim rodovom priča našega osvobodjenja, svoj namen izpolniti samo, ako so podani vsi za uspeh potrebni pogoji. Ti pogoji so: Zdravo šolano drevesce, ugodna zemlja in popolnoma prosto stališče; samo tako doseže lipa veliko starost. Vsi vemo, da se nahaja po naši deželi dosti častivrednih lip-gigantov. Vzrasle so v magočna drevesa, ker so imele dovolj za rasti potrebne prostora. Pripraven prostor za nje so veliki vrtovi, prostorna dvorišča itd. In kjer ni doma nobenega prostora za mlado lipo, skrbimo zato, da se lipo vsade po trgih, pri cerkvah, šolah, na razpotjih, gričkah, na najvišjem kraju v okolici, pri studencih itd. V mestih in trgih naj se nasade čisti lipovi drevoredi. Najbolj hvaležna je malopere: na lipo (Tilia parvifolia), ker je bolj kompaktna, trdna in prej in rajša cvete. Kako nam lipo koristi, ni treba navajati, saj je to vsakomur znano. Uspeva povsod, sano ne v preveč suhi zemlji, v skalovju, ali tudi ne na premokrem svetu. Njene korenine segajo globoko in na široko in jo delajo tako proti vetrovom in nevihtam jako odporno. Kako jo vsadimo? Tudi tega ni treba razkladati. Kol, ki ga ji damo v prvih letih za oporo, popleskajmo s slovensko trobojnico. Poleg drevesa postavimo skalo in vklešimo vanjo: »Lipa svobode 1918«. In te letos vsajene mlade lipe bodo še poznim potomcem pričale o prvi pomladi v naši svobodni domovini. Nadejam se, da moje besede ne bodo padle na peščena tla. — V. H.

— **Imenovanje.** Josip Okorn, absolutent ljubljanskega učiteljskega, je imenovan za strokovnega praktikanta za čebelarstvo pri oddelku za kmetijstvo. Za načelnika tega odseka je imenovan prelat Andrej Kalan.

— **Meščansko šolo** žele dobiti v Trzinu na Gorenjskem.

— **Nasilje.** Lahi so internirali tov. P. Plesničarja, učitelja v Ajdovščini. Nasproti našim dekletom se vedejo strašno nasilno. V Dornbergu samem, v službenem kraju našega Naceta Križmana, je 21 norsekih deklet. Kakšna bodi naša osveta?

— **Mešana pripravna za slovensko učiteljsku** v Tolminu. Civilni komisariat za tolminski politični okraj razglasa: V